

Chương 1 - OPAMP

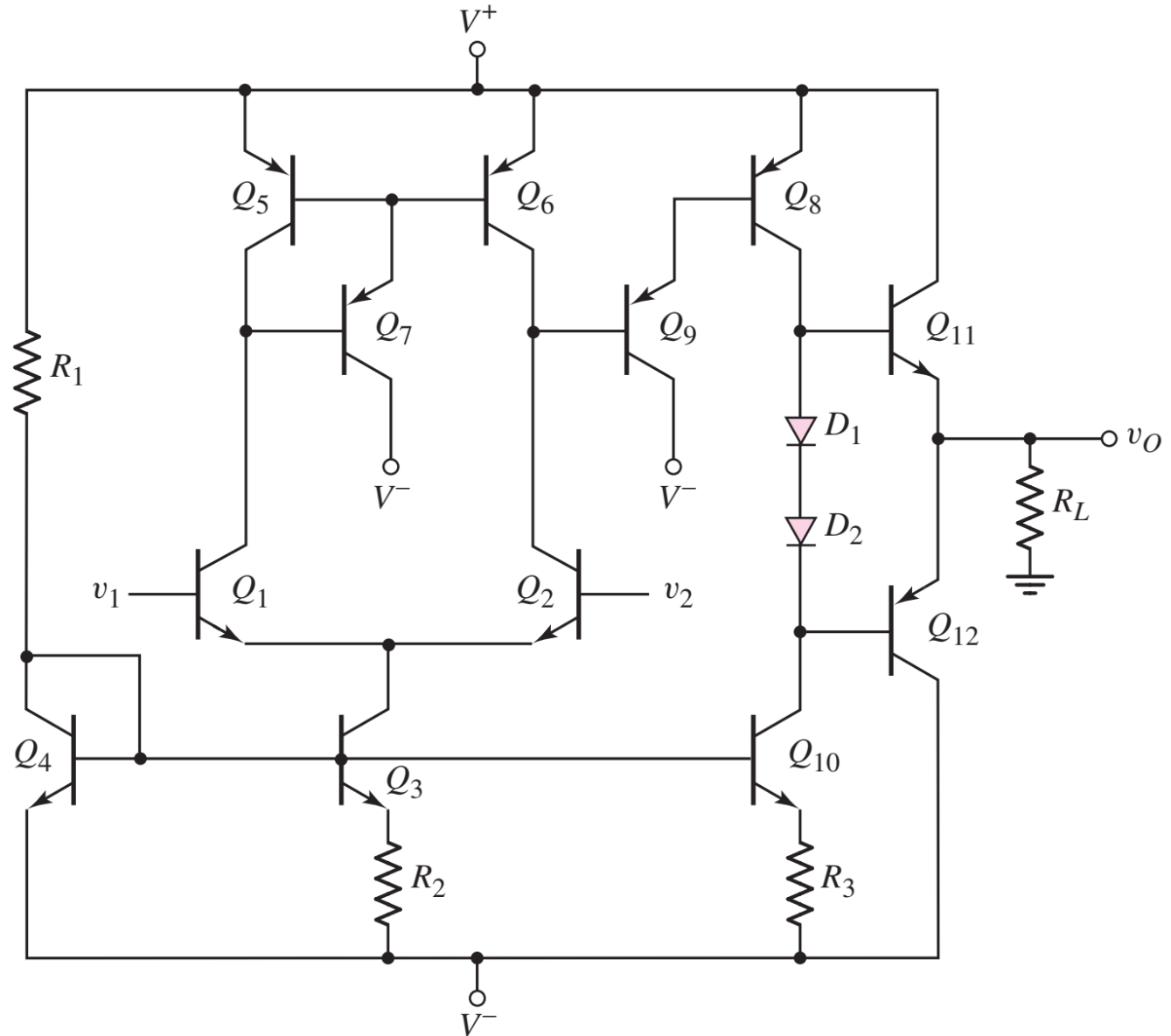

1. Giới thiệu

2. Mô hình OPAMP lý tưởng
3. Các mạch ứng dụng của OPAMP
4. Mạch OPAMP ở trạng thái bão hòa

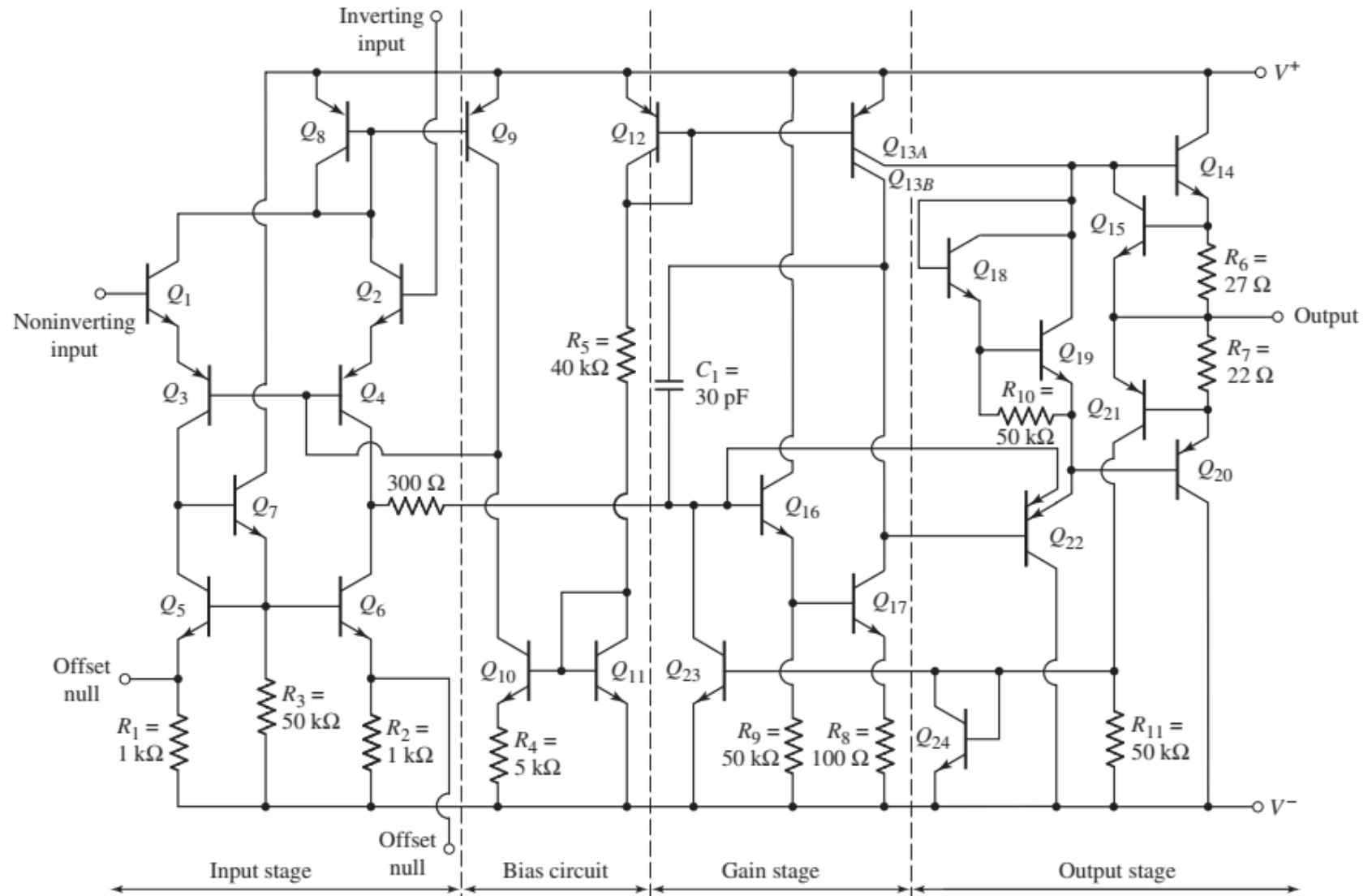
1. Giới thiệu

- OPAMP: Operational Amplifier
- OPAMP được cấu tạo từ các mạch dùng BJT hoặc FET, trong đó có sử dụng một hoặc nhiều mạch khuếch đại vi sai.
- Sơ đồ một mạch OPAMP đơn giản như hình bên.

1. Giới thiệu

- Hình bên là sơ đồ OPAMP 741, một loại OPAMP thông dụng trên thị trường.

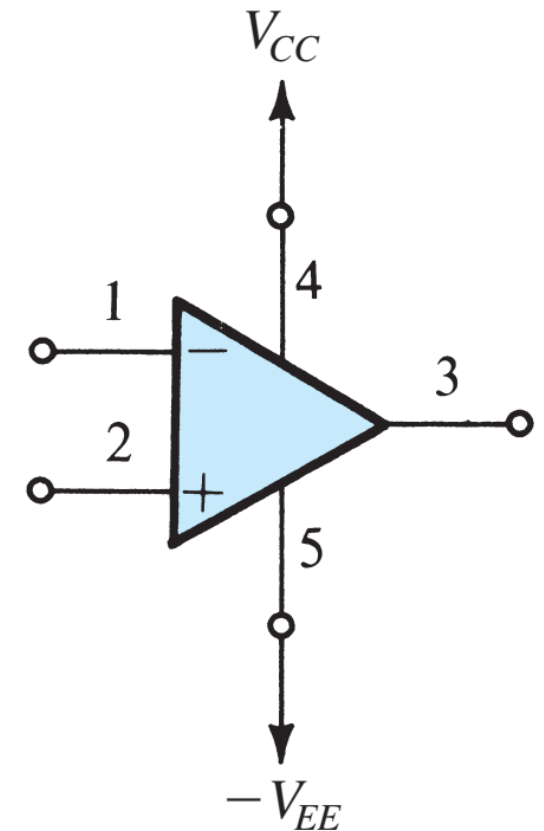

1. Giới thiệu

Một OPAMP bao gồm 5 cực chính:

- 1,2 là 2 ngõ vào, gọi là ngõ vào đảo và ngõ vào không đảo (inverting and noninverting input).
- 3 là ngõ ra.
- 4,5 kết nối với nguồn cung cấp V_{CC} và $-V_{EE}$ (hoặc V^+ và V^-)

Đôi lúc trong mạch điện các cực 4,5 không được thể hiện mạch nhìn đơn giản, tuy nhiên phải luôn luôn kết nối nguồn thì OPAMP mới hoạt động được.

Chương 1 - OPAMP

1. Giới thiệu

2. Mô hình OPAMP lý tưởng

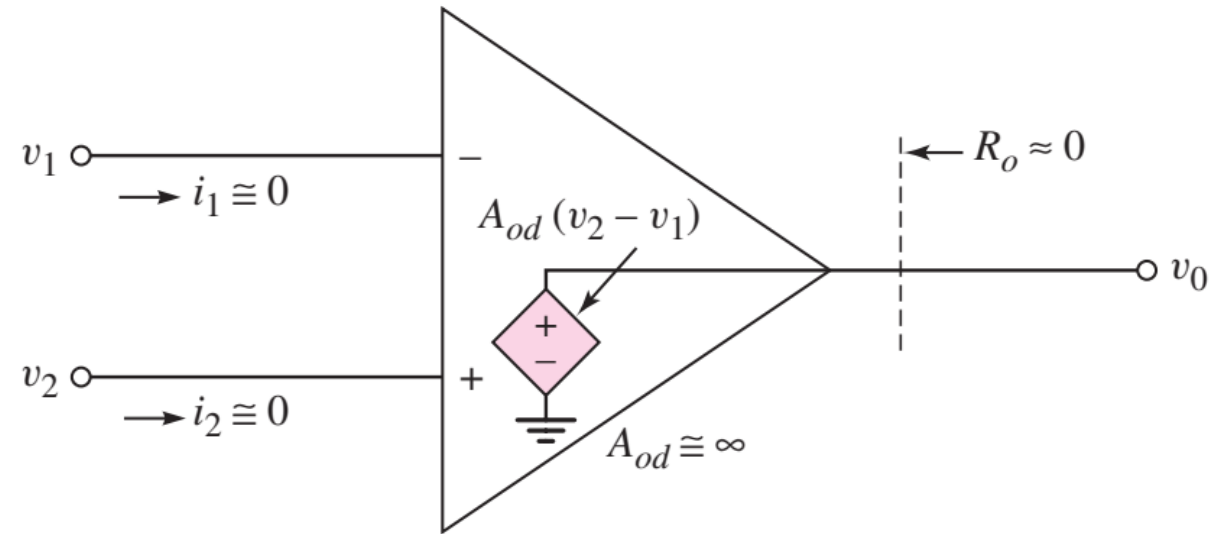
3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

4. Mạch OPAMP ở trạng thái bão hòa

2. Mô hình OPAMP lý tưởng

Các đặc tính của OPAMP lý tưởng:

- Trở kháng vào $\rightarrow \infty$.
- Trở kháng ra = 0.
- Độ lợi common-mode = 0.
- Độ lợi vi sai $A_{od} \rightarrow \infty$.
- Băng thông $\rightarrow \infty$.

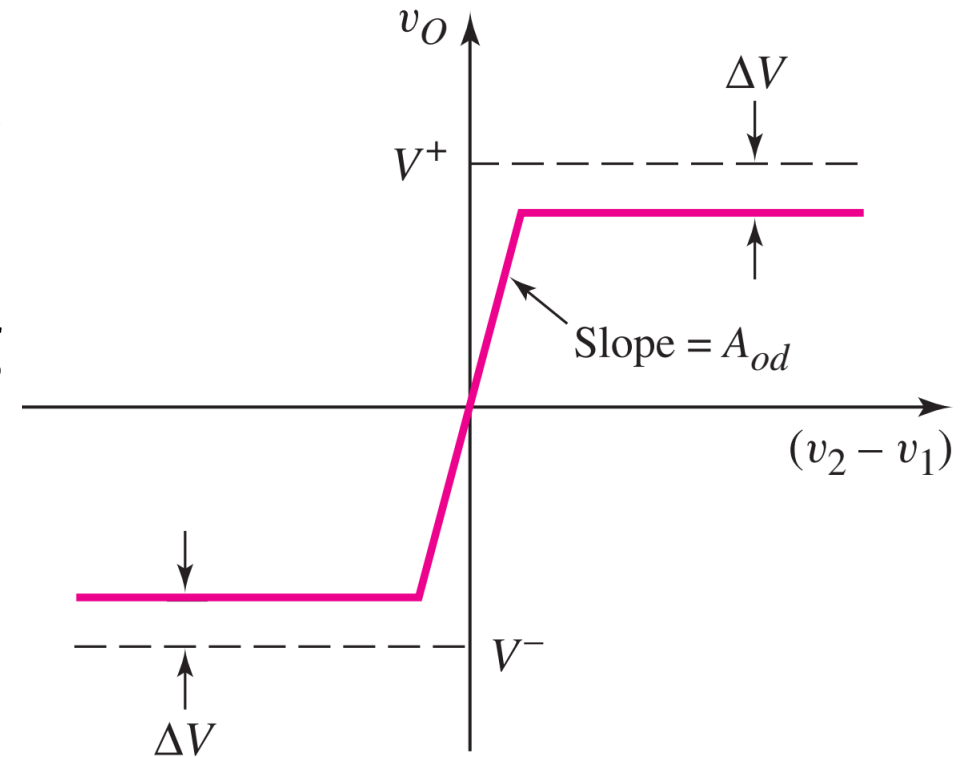

2. Mô hình OPAMP lý tưởng

- Mặc dù A_{od} rất lớn, tuy nhiên ngõ ra bị giới hạn trong khoảng $(V^+ - \Delta V; V^- + \Delta V)$, gọi là vùng tích cực của OPAMP.
- ΔV có giá trị khoảng vài mV đến khoảng hơn 1V.
- Khi OPAMP hoạt động ở vùng tích cực

$$v_2 - v_1 = \frac{v_o}{A_{od}} \rightarrow 0$$

nên có thể xem $v_2 = v_1$.

Chương 1 - OPAMP

1. Giới thiệu
2. Mô hình OPAMP lý tưởng
- 3. Các mạch ứng dụng của OPAMP
4. Mạch OPAMP ở trạng thái bão hòa

3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

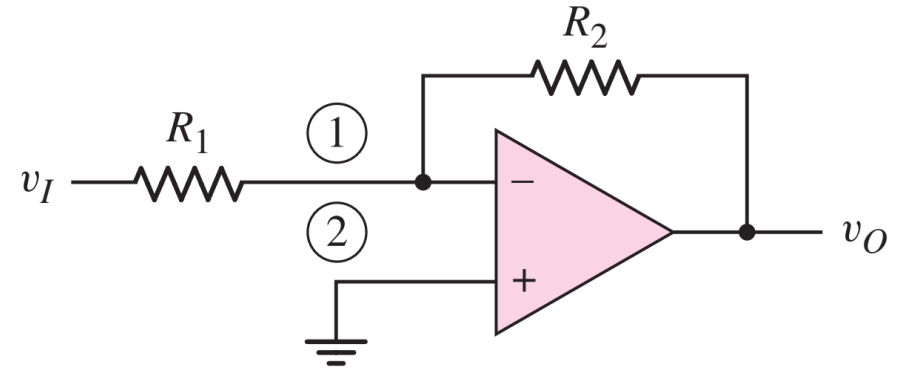
Mạch khuếch đại đảo

- Độ lợi áp:

$$A_v = \frac{v_o}{v_i} = -\frac{R_2}{R_1}$$

- Trở kháng vào - ra:

$$R_i = R_1; R_o = 0$$

3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Mạch khuếch đại đảo cải tiến

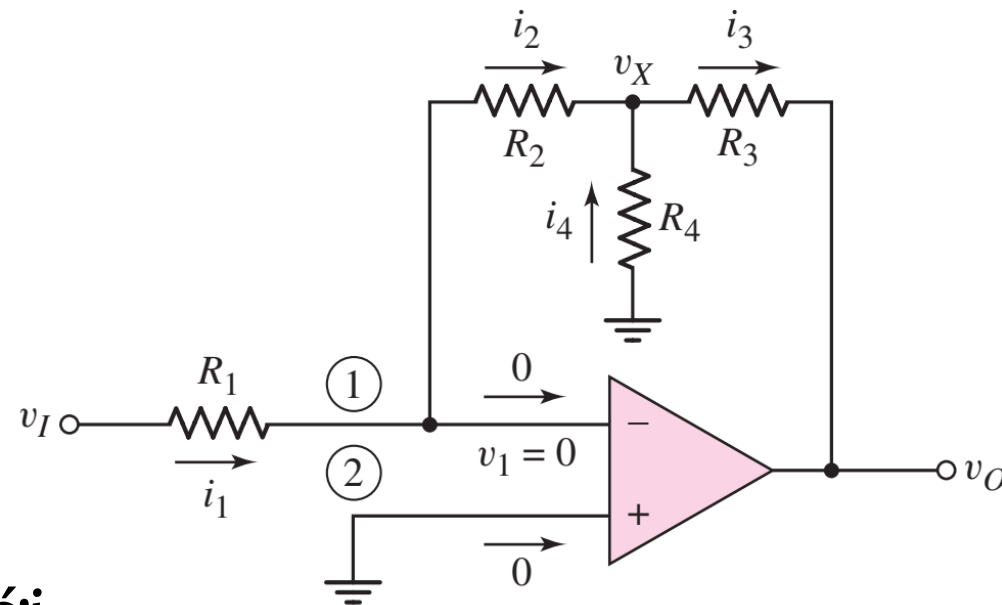
- Độ lợi áp:

$$A_v = \frac{v_o}{v_i} = -\frac{R_2}{R_1} \left(1 + \frac{R_3}{R_4} + \frac{R_3}{R_2} \right)$$

- Trở kháng vào: $R_i = R_1$.

- Ưu điểm: tạo được mạch khuếch đại với độ lợi áp lớn và trở kháng vào lớn.

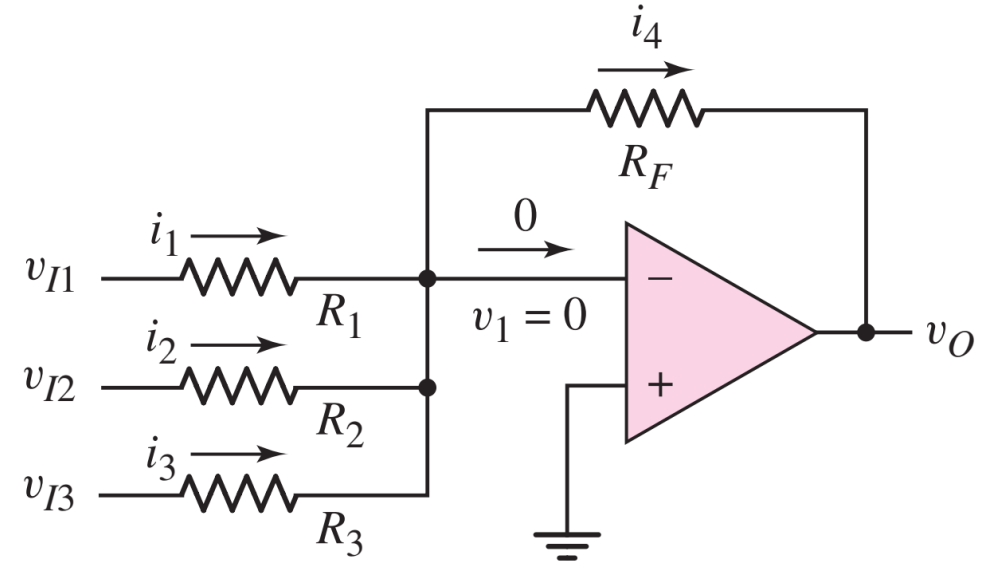
Ví dụ: Thiết kế mạch khuếch đại đảo với $A_v = -100$, $R_i = 50\text{k}\Omega$ với các điện trở không quá lớn?

3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Mạch cộng

$$v_o = -R_F \left(\frac{v_{I1}}{R_1} + \frac{v_{I2}}{R_2} + \frac{v_{I3}}{R_3} \right)$$

3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

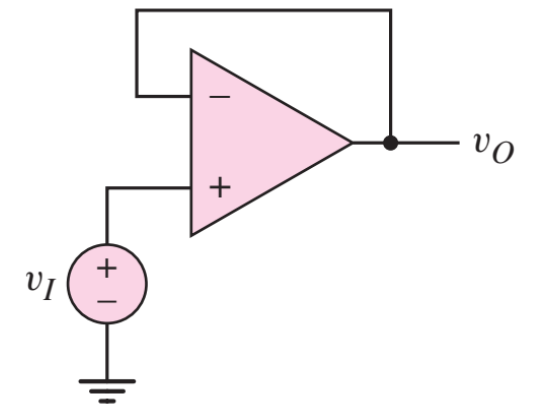
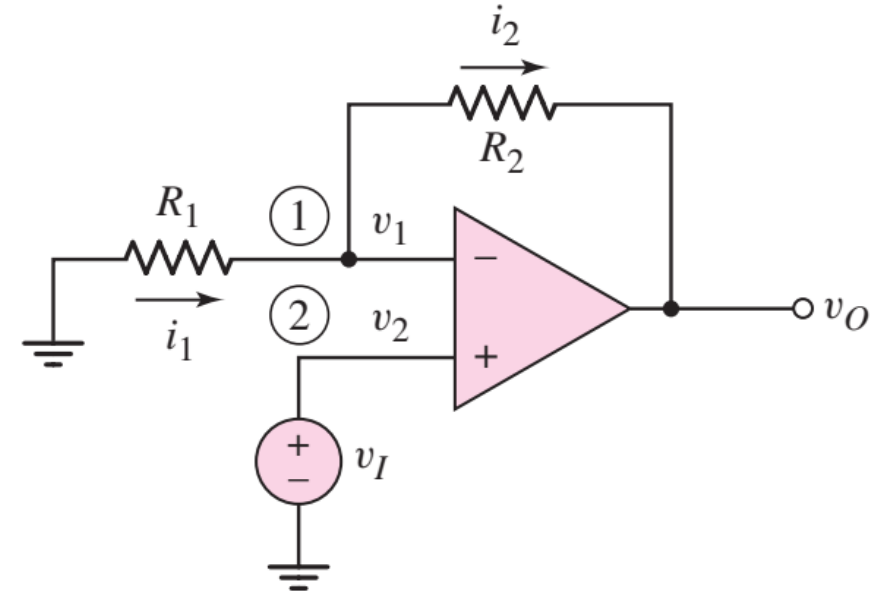
Mạch khuếch đại không đảo

- Độ lợi áp:

$$A_v = \frac{v_o}{v_I} = 1 + \frac{R_2}{R_1}$$

- Trở kháng vào - ra: là trở kháng vào - ra của OPAMP lý tưởng.

- Ứng dụng làm mạch đệm áp

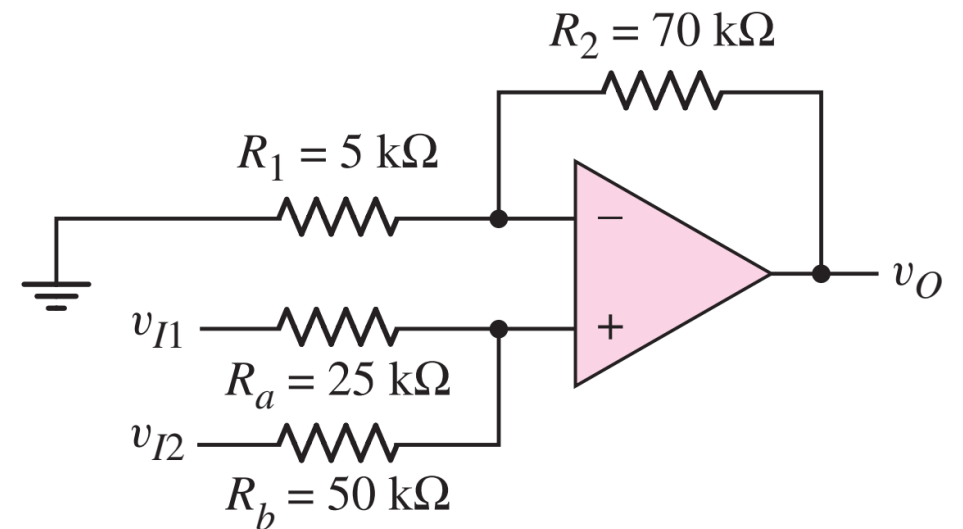

3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Ví dụ: Xác định biểu thức v_o của mạch hình bên.

Đáp án:

$$v_o = 10v_{I1} + 5v_{I2}.$$

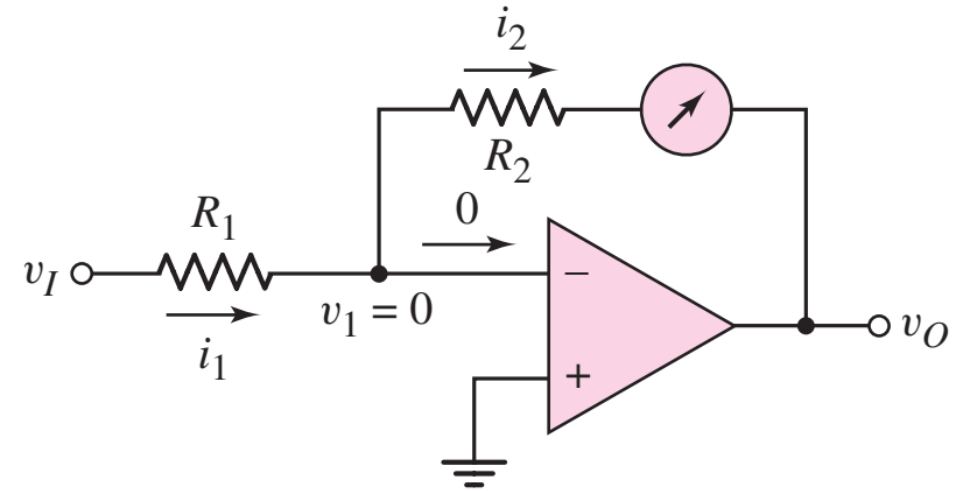
3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Mạch chuyển đổi điện áp - dòng điện

- Tạo dòng điện cố định qua tải:

$$i_2 = i_1 = \frac{V_I}{R_1}$$

- Mạch này không áp dụng được cho trường hợp tải cần nối đất.

3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

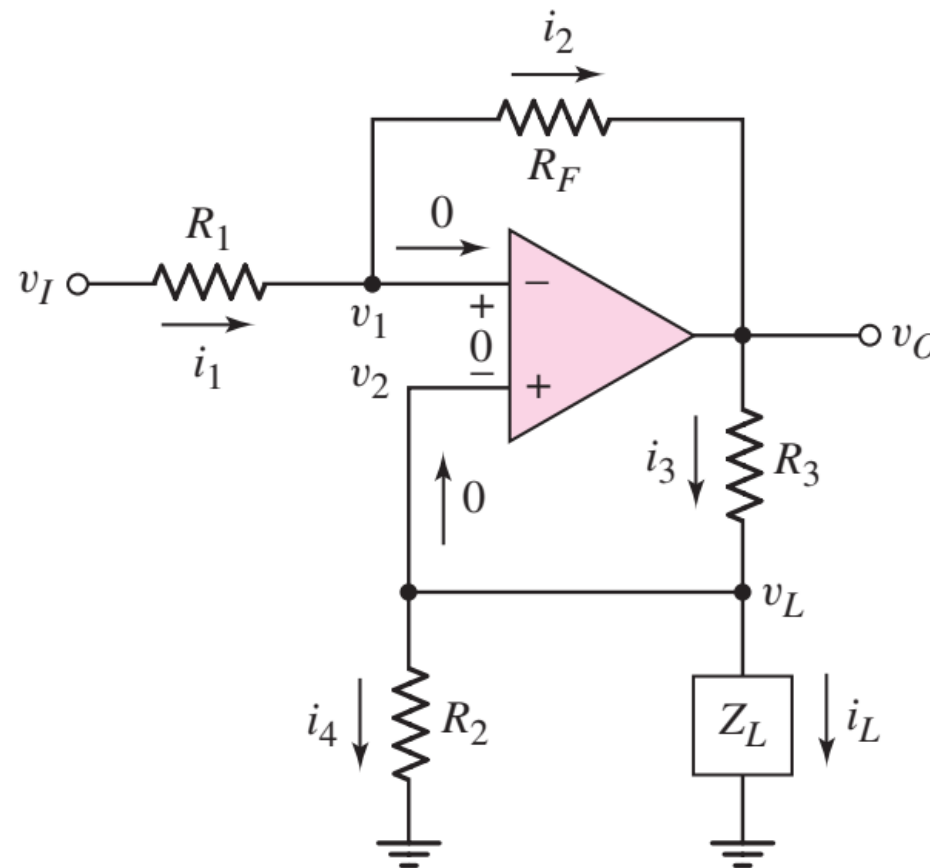
Mạch chuyển đổi điện áp - dòng điện cải tiến

- Dòng qua tải:

$$i_L = \left(\frac{R_F Z_L}{R_1 R_3} - 1 - \frac{Z_L}{R_2} \right) v_I = v_I \left(\frac{R_F}{R_1 R_3} \right)$$

- Thiết kế chọn:

$$\frac{R_F}{R_1 R_3} = \frac{1}{R_2} \Rightarrow i_L = -\frac{v_I}{R_2}$$

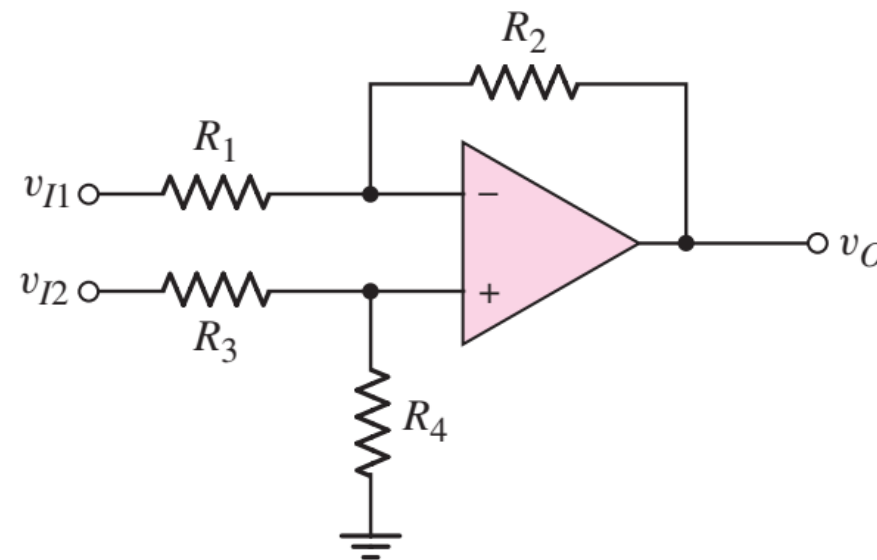
3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Mạch khuếch đại vi sai

$$v_o = \left(1 + \frac{R_2}{R_1}\right) \left(\frac{\frac{R_4}{R_3}}{1 + \frac{R_4}{R_3}} \right) v_{I2} - \left(\frac{R_2}{R_1} \right) v_{I1}$$

- Thiết kế chọn:

$$\frac{R_4}{R_3} = \frac{R_2}{R_1} \Rightarrow v_o = \frac{R_2}{R_1} (v_{I2} - v_{I1})$$

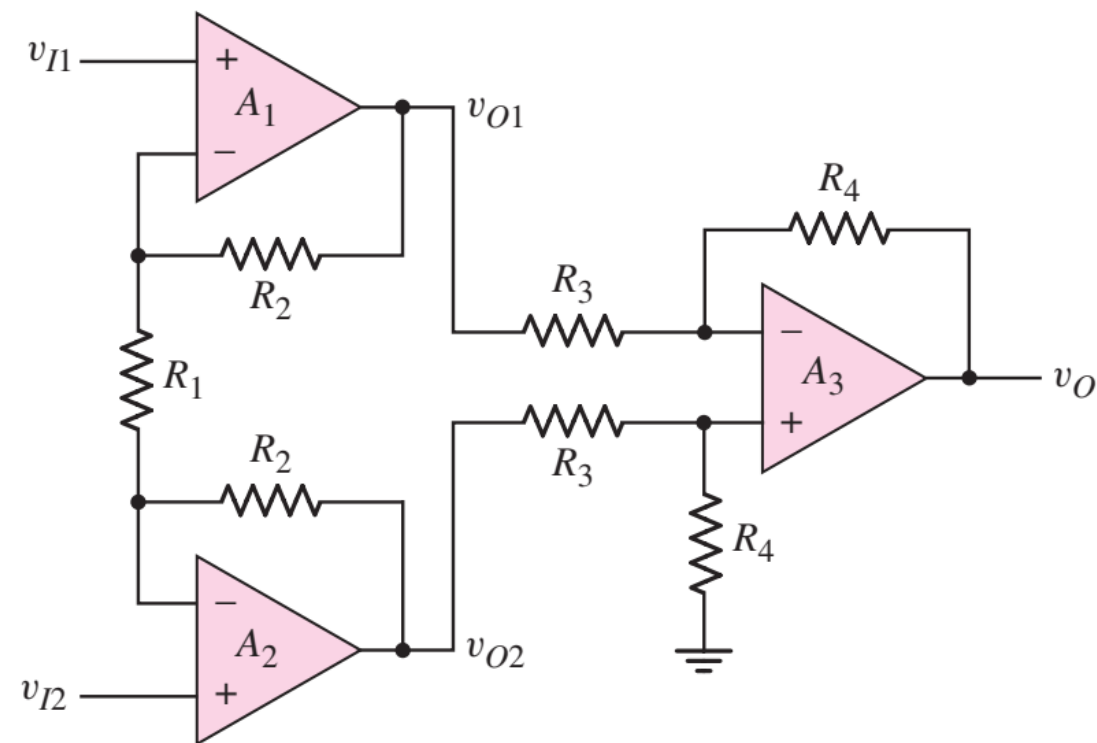

3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Mạch khuếch đại dụng cụ (instrumentation amplifier)

$$v_o = \frac{R_4}{R_3} \left(1 + \frac{2R_2}{R_1} \right) (v_{I2} - v_{I1})$$

- Ứng dụng: Mạch có hệ số khuếch đại lớn và trở kháng vào lớn.

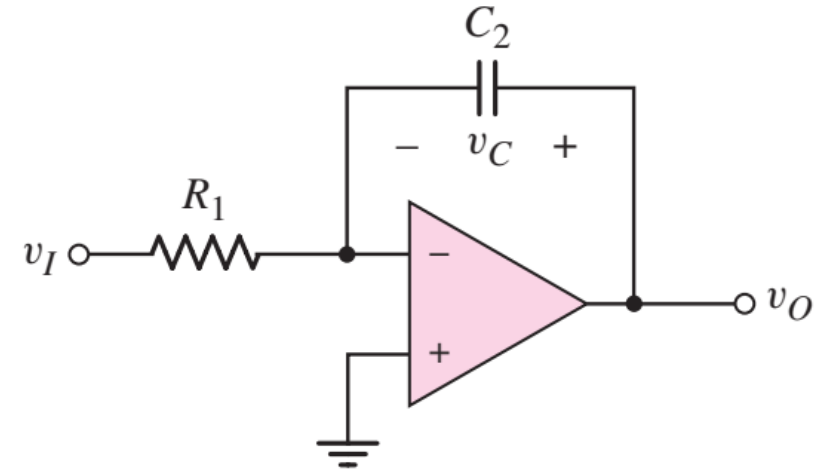
3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Mạch tích phân

$$v_o(t) = v_c(0) - \frac{1}{R_1 C_2} \int_0^t v_i(x) dx$$

- Hàm truyền

$$H(s) = -\frac{1}{R_1 C_2 s}$$

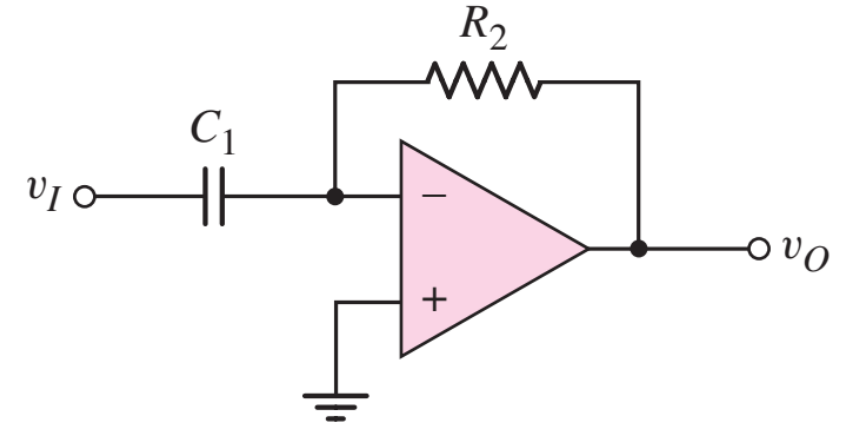
3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Mạch vi phân

$$v_o(t) = -R_2 C_1 \frac{dv_I(t)}{dt}$$

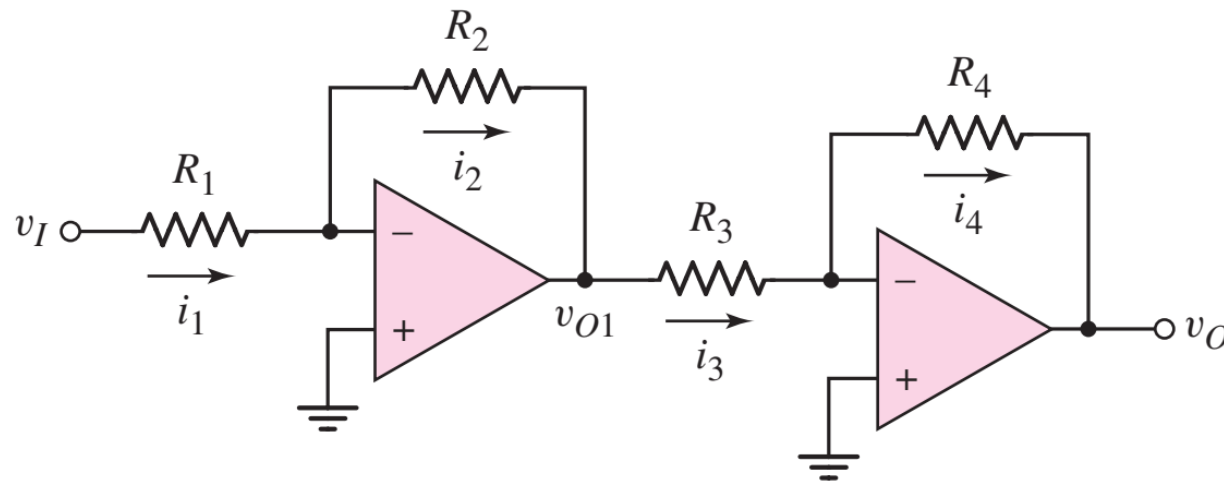
- Hàm truyền

$$H(s) = -R_2 C_1 s$$

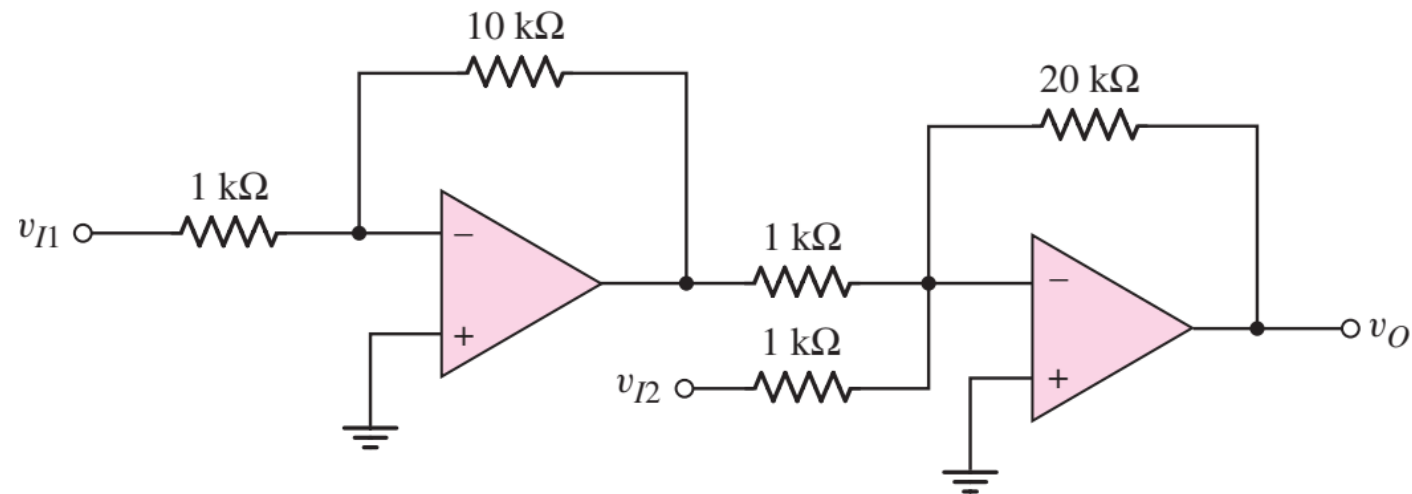
3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Bài tập 1: Cho mạch OPAMP như hình với: $R_1 = 10\text{k}\Omega$, $R_2 = 80\text{k}\Omega$, $R_3 = 20\text{k}\Omega$, $R_4 = 100\text{k}\Omega$ và $v_I = -0.15\text{V}$. Tính v_{O1} , v_O , i_1 , i_2 , i_3 , i_4 và cho biết dòng ngۆ ra của mỗi OPAMP chạy ra ngoài hay chạy vào trong OPAMP.

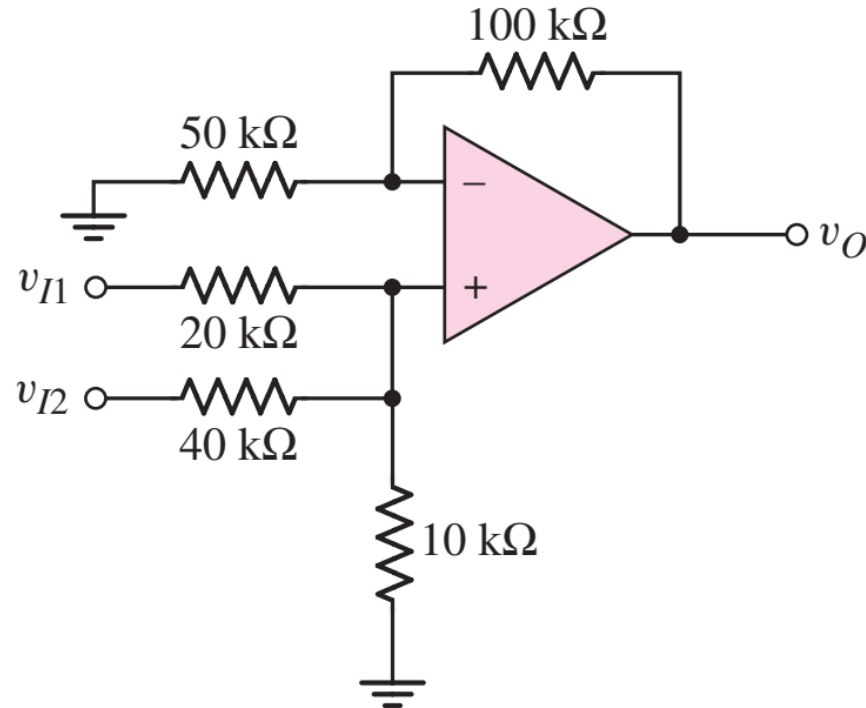
3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Bài tập 2: Cho mạch OPAMP như hình. Tính v_o theo v_{I1} và v_{I2} , vẽ dạng v_o khi $v_{I1} = 5\text{mV}$, $v_{I2} = -25 - 50\sin(\omega t)\text{mV}$.

3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

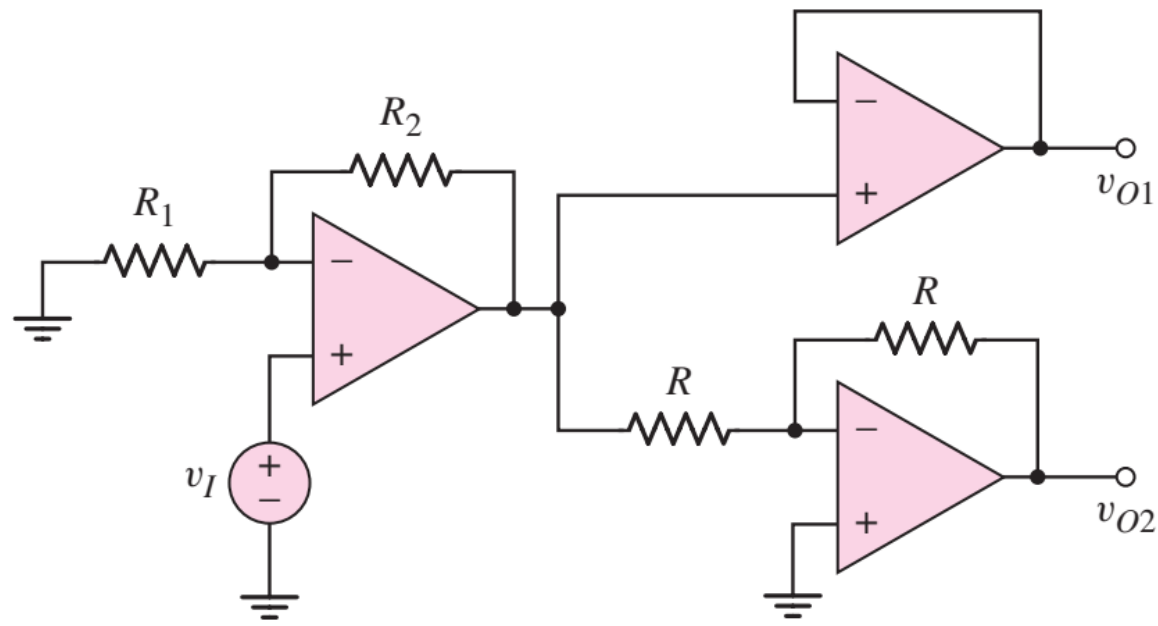
Bài tập 3: Cho mạch OPAMP như hình. Viết biểu thức v_o theo v_{I1} và v_{I2} , tính v_o khi a) $v_{I1} = 0.2V$, $v_{I2} = 0.3V$ và b) $v_{I1} = 0.25V$, $v_{I2} = -0.4V$.

3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Bài tập 4: Cho mạch OPAMP như hình.

- a) Xác định $A_{v1} = v_{o1}/v_i$; $A_{v2} = v_{o2}/v_i$; Xác định mối liên hệ giữa v_{o1} và v_{o2} .
- b) Với $R_2 = 60\text{k}\Omega$, $R_1 = 20\text{k}\Omega$, $R = 50\text{k}\Omega$, $v_i = -0.5\text{V}$, tính v_{o1} và v_{o2} .

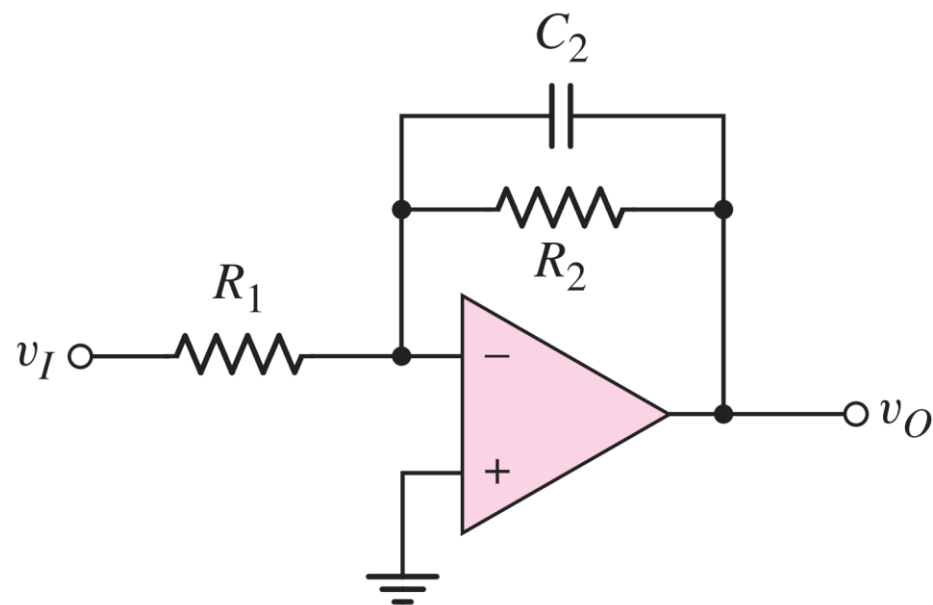

3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Bài tập 5: Cho mạch OPAMP như hình (mạch này gọi là mạch lọc tích cực thông thấp bậc 1 - mạch lọc Butterworth thông thấp bậc 1).

a) Xác định hàm truyền $H(s) = V_o(s)/V_i(s)$.

b) Vẽ đồ thị Bode của $H(s)$ khi $R_1 = R_2 = 1\text{k}\Omega$, $C_2 = 10\mu\text{F}$.

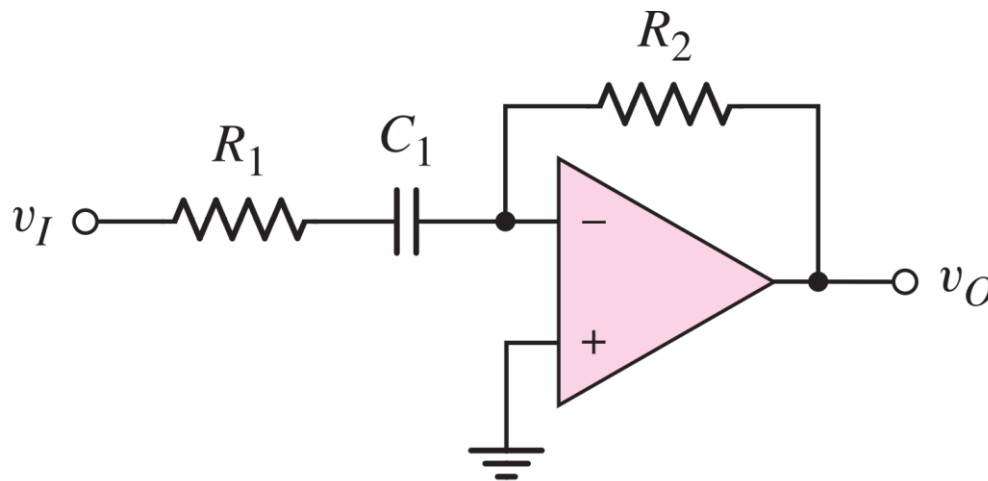

3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Bài tập 6: Cho mạch OPAMP như hình (mạch này gọi là mạch lọc tích cực thông cao bậc 1 - mạch lọc Butterworth thông cao bậc 1).

a) Xác định hàm truyền $H(s) = V_o(s)/V_i(s)$.

b) Vẽ đồ thị Bode của $H(s)$ khi $R_1 = 1\text{k}\Omega$, $R_2 = 100\text{k}\Omega$, $C_2 = 10\mu\text{F}$.

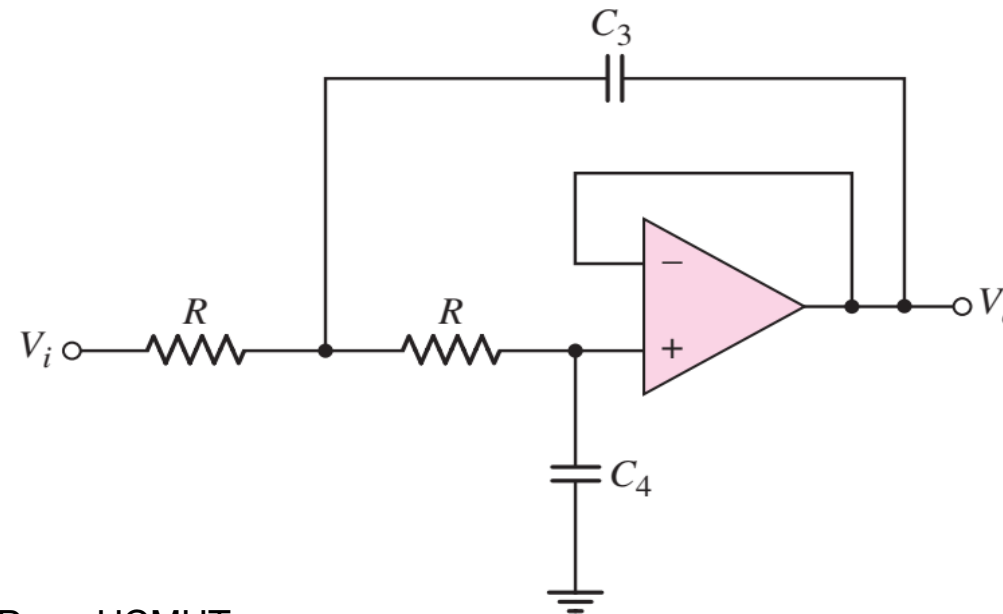

3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Bài tập 7: Cho mạch OPAMP như hình (mạch lọc Butterworth thông thấp bậc 2).

a) Xác định hàm truyền $H(s) = V_o(s)/V_i(s)$.

b) Vẽ đồ thị Bode của $H(s)$ khi $R = 100\text{k}\Omega$, $C_3 = 120\text{pF}$, $C_4 = 56\text{pF}$. Xác định tần số cắt của mạch lọc.

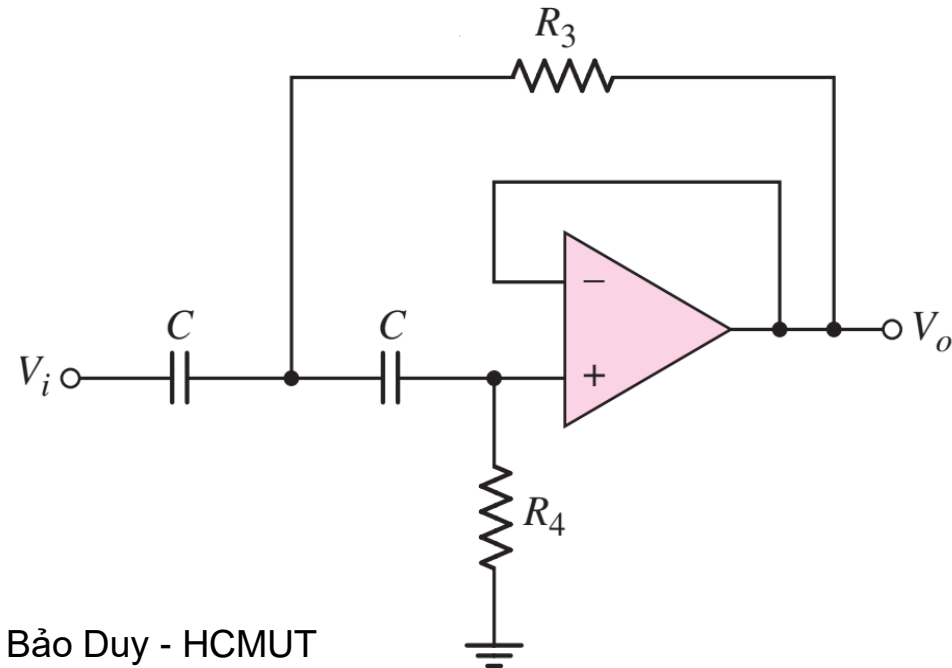

3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Bài tập 8: Cho mạch OPAMP như hình (mạch lọc Butterworth thông cao bậc 2).

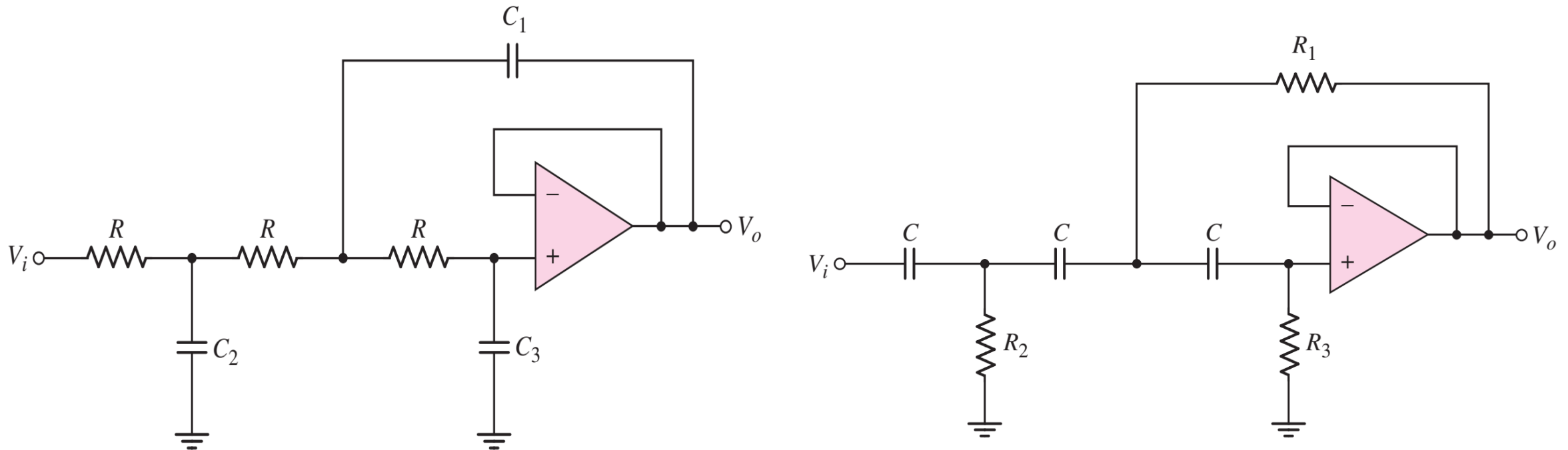
a) Xác định hàm truyền $H(s) = V_o(s)/V_i(s)$.

b) Vẽ đồ thị Bode của $H(s)$ khi $R_3 = 56\text{k}\Omega$, $R_4 = 120\text{k}\Omega$, $C = 100\text{pF}$. Xác định tần số cắt của mạch lọc.

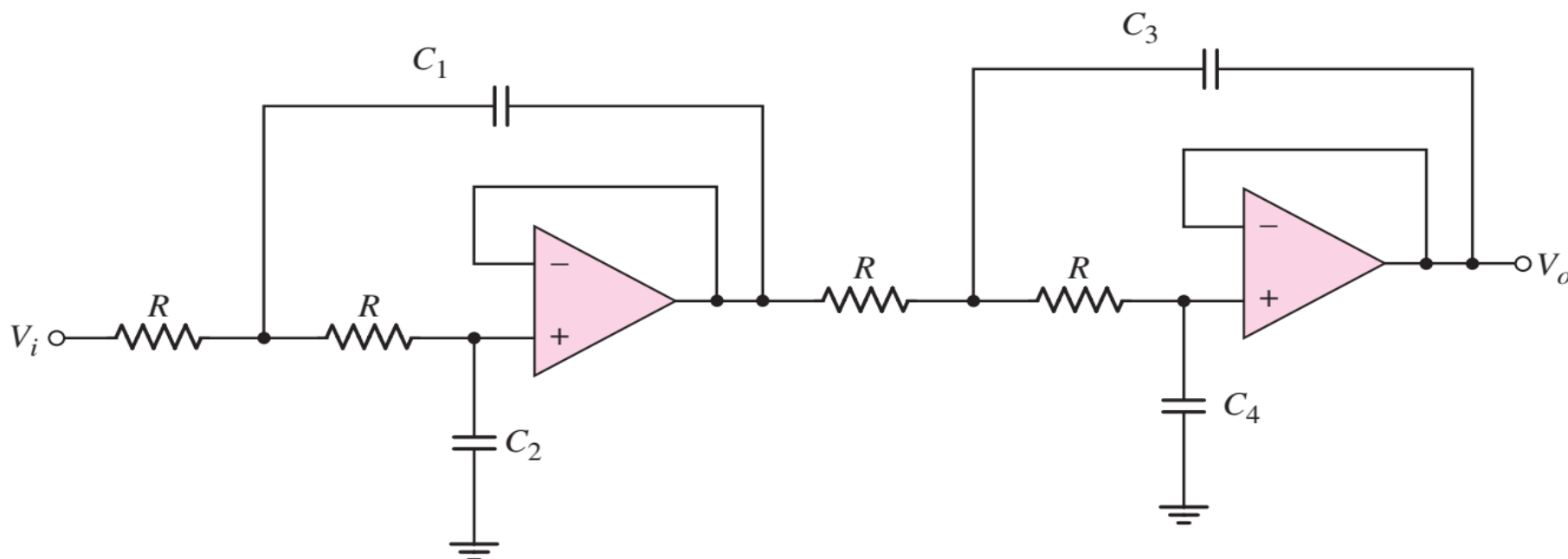
3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Mạch lọc Butterworth bậc 3: thông thấp và thông cao

3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

Mạch lọc Butterworth cao: nối tiếp các mạch lọc Butterworth bậc thấp hơn, ví dụ hình dưới là mạch lọc Butterworth bậc 4 thông thấp.

Chương 1 - OPAMP

1. Giới thiệu
2. Mô hình OPAMP lý tưởng
3. Các mạch ứng dụng của OPAMP

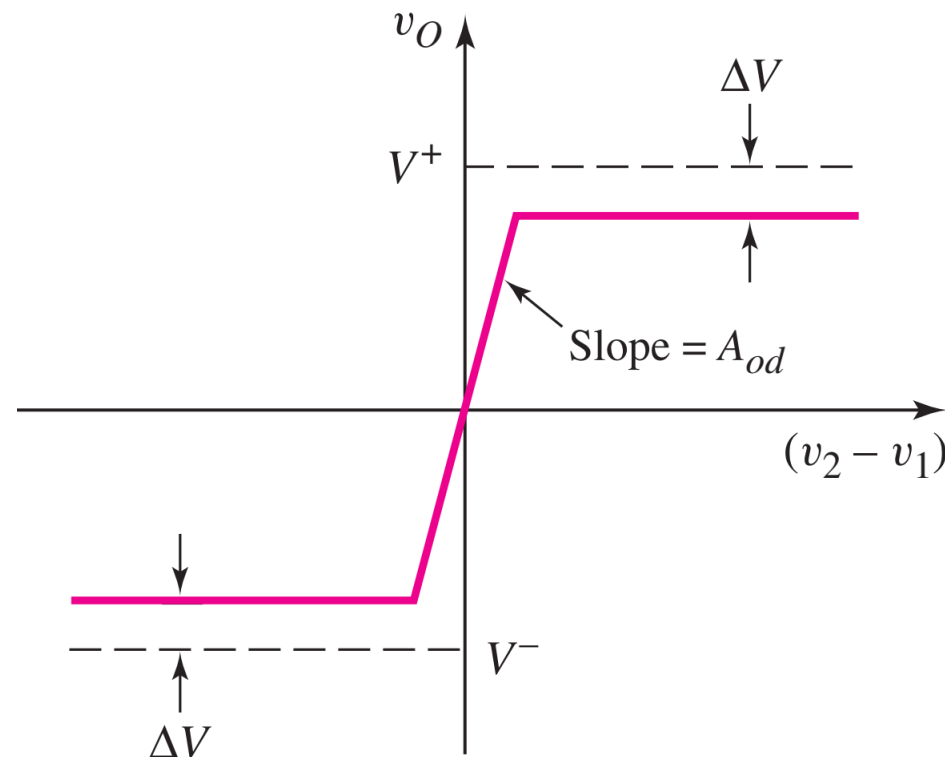
➤ **4. Mạch OPAMP ở trạng thái bão hòa**

4. Mạch OPAMP ở trạng thái bão hòa

- OPAMP rơi vào trạng thái bão hòa khi v_o theo tính toán vượt ra ngoài khoảng giới hạn $(V^+ - \Delta V; V^- + \Delta V)$. Khi đó:

$$\begin{cases} v_o \geq V^+ - \Delta V \Rightarrow v_o = V^+ - \Delta V \\ v_o \leq V^- + \Delta V \Rightarrow v_o = V^- + \Delta V \end{cases}$$

- Khi tính toán có thể cho $\Delta V = 0$ nếu đề bài không đề cập chi tiết.

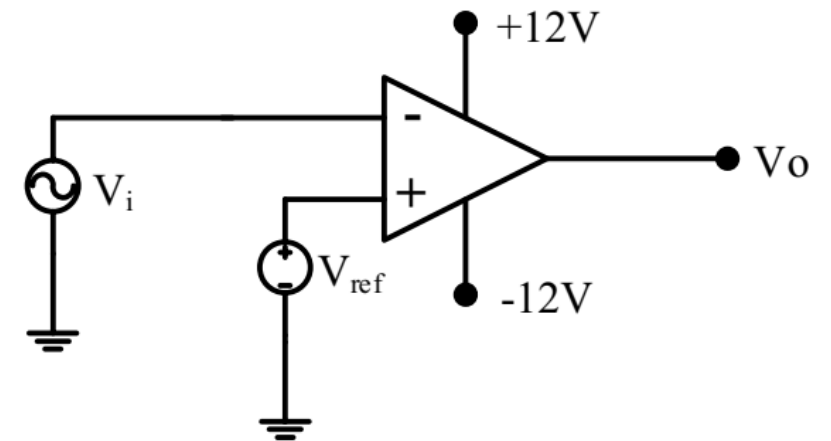
4. Mạch OPAMP ở trạng thái bão hòa

Mạch so sánh

$$V_o = \begin{cases} +V_{CC} = V^+ = 12V, & v_i < V_{ref} \\ -V_{EE} = V^- = -12V, & v_i > V_{ref} \end{cases}$$

(giải thích?)

Ví dụ: cho $v_i = 5\sin(\omega t)$ V, $V_{ref} = 3$ V, vẽ $v_i(t)$ và $v_o(t)$.

4. Mạch OPAMP ở trạng thái bão hòa

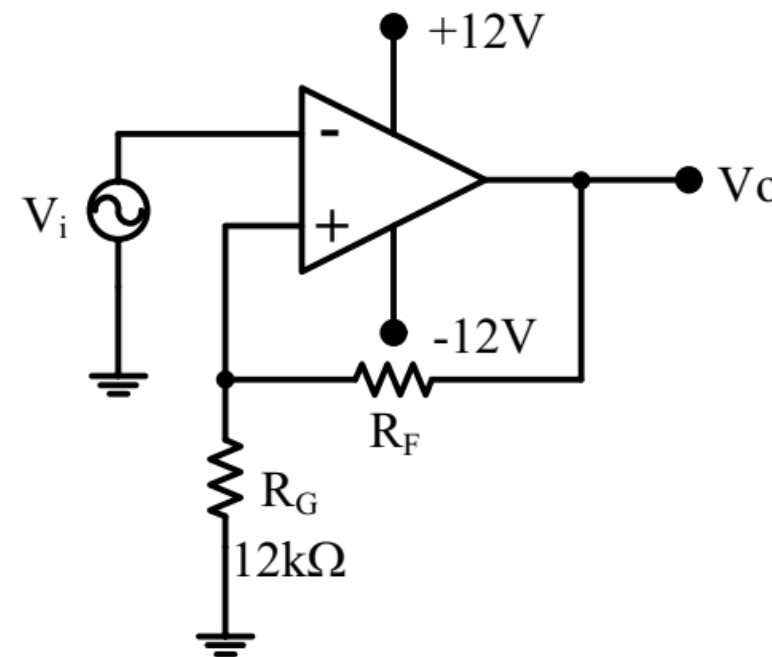
Mạch Schmitt Trigger

- Giải thích hoạt động của mạch?

Ví dụ: cho $R_F = 12k\Omega$, vẽ $v_i(t)$ và $v_o(t)$ khi:

a. $v_i = 10\sin(\omega t)$ V.

b. $v_i = 5\sin(\omega t)$ V.

4. Mạch OPAMP ở trạng thái bão hòa

Mạch tạo sóng vuông và sóng tam giác

- Giải thích hoạt động của mạch?
- Đề xuất cách thay đổi tần số của sóng tam giác?

